

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De expostulatione, & exprobratione. Capvt XXXVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

notauimus, varia quoque exempla in charac-
teribus orationis ciuili expromemus.

illa Iudaeorum apud Petronium praesidem in
Philone.

De expostulatione, & exprobra-
tione.

CAPVT XXXVII.

Expostulatio est grauis quedam querimo-
nia de accepta iniuria, quae duabus fit par-
tibus; expositione iniuriarum, & petiti-
one satisfactionis vel tacita, vel expressa. Ar-
tificium huius orationis est primum, vt non
sumus nimis queruli.

*Expostula-
tio quid?*

*Eius ar-
tisma.*

Nam vitiosa est illiberalitatis, quod fer-
me in calamitosis, pauperibus, pueris, & mu-
lieribus frequentius est. Sicut enim felicitas
superba est, ita querula calamitas, & omnis
imbecillitas. Quae de Ioue ipso (vt ait Theo-
phrastus) queritur, non modo si non pluat,
sed etiam si ferius. Hac labe infectos homi-
nes vitandos docet Seneca illi, qui tranquil-
lam vitam degere velit.

*Tristes &
Querula o-
diogi.*

Praeipue tamen vitentur tristes, & omnia
deplorantes, quibus nulla non causa in que-
relas placet. Constat illi licet fides, & bene-
uolentia, tranquillitati tamen inimicus est
comes perturbatus, & omnia gemens.

*Seneca l. 2. de
Tran.*

Accedit quod saepius querendo minus
proficiamus apud aures, quae iam ad huius-
modi querelas obdurerunt. Secundum est,
vt querimonia, si modo grauis sit persona,
nihil habeat nimis fractum, imbecille, & de-
missum.

Hoc enim muliercularum est. At quanto
plus afficiunt, qui non sunt in malis commemo-
randis ambiciosi. Sed multa se generoso
silentio suppressere ostendunt, & ea ipsa,
quae commemorant, non sua causa dicere se,
sed honesti, aut alienae utilitatis ergo profi-
tentur. Tertium, multum afficit eximia que-
dam lux tolerantiae, & qua appareat nos multa
tulisse, multa nostro silentio pressisse,
& proprijs detrimetis sanasse: Nunc quod
instat tantum esse vt dissimulari non pos-
sit.

*Tolerantia
lux auarabi-
da.*

Quartum, diligenter spectandum est cuius,
& apud quos sit expostulatio, & ob quas ini-
urias expostulet. Si miserorum est, & oppres-
sorum apud superiorem potestatem, solet esse
miserabilior, & verbis effusior, qualis est

Audiaton γὰρ ἀνδραγαθὸν ἀντιχῶν,
Alia ratio est cum grauis persona apud parē
sibi amicum expostulat, quem non cupit vl-
cerare, sed sanare: tunc enim generositatis
plena debet esse querimonia, qualis ea est
M. Tullij de Antonio Philippica prima. Vi-
de enim qua prudentia, quoque artificio pro-
greditur.

Pauca querar de hesternā M. Antonij ini-
uria, cui sum amicus: idque nonnullis eius
officio debere esse praeme etiam semper tuli.
Ecce tibi initio pauca questurum se pollice-
tur, odiosa enim querela muliebris, deinde
quo temperamento premunit.

*Querela Ci-
ceronis pla-
na grauitas.*

Cui sum amicus, iam exponit rem. Quid
tandem erat causae, cur in Senatum hesternodie
tam acerbe solus cogerer? Solus ne aberam?
an non saepe minus frequentes fuisti? An ea
res agebatur vt etiam aegrotos deferri oporteret?
Si hic de morbo suo, quaeus multa dixisset,
fuisset fortassis inepte querulus: sed qua
sobrietate?

An a res agebatur, vt etiam aegrotos deferri
oporteret? Annibal credo erat ad portas, aut
de Pyrrhi pace agebatur. Deinde: At ille vobis
audientibus, cum fabris se domum meam
venturum esse dixit. Nimis iracunde hoc
quidem, & valde intemperanter. Cuius enim
maleficij ista poena est, vt dicere in hoc ordine
auderet, se publicis operis disturbaturum
publice ex punitus sententia aedificatam
domum?

Generosa plane, & regalis animi querimo-
nia! At si vis querelam muliebram in omnem
vim doloris intemperanter effusam, lege
epistolam Adconorae Reginae Angliae ad
Caeselinum Papam, quae est centesima qua-
dragesima quarta, vbi de vinculis filij que-
ritur: nihil inuenies istis querelis tristius,
aut flebilius.

*Querela A-
leonorae dele-
re intempta.*

Expustulationi vicina est exprobratio: est
enim grauior quaedam, & magis incensa ex-
postulatio cum indignatione mentis, qua
fieri solet in ingratos, crudelēs, & improbos.
Continet autem expositionem beneficiorum,
quae in eos congesta fuerint, per compara-
tum, seu contentionem, malitiae, improbitatis,
crudelitatis, quam ipsi pro meritis repē-
derint. Quod si innocenti a quo erant iniur-
tis, & amplissimis affecti donis, vitam casu
aliquo, aut summa improbitate eripuerint.

tunc

tunc graue solet oriri exprobrationis, & cō-
miserationis genus.

Graviter admodum exprobrationem
Didonis aduersus AENEAM pinxit Virgi-
lius.

Exprobratio Didonis a
pud Virgi-
lium

Num fletu ingemuit nostro, num lumina
flexit,

Nunc lachrymas victus dedit, aut miseratus
amantem est.

Qua quibus anteferam? iam iam nec maxi-
ma luno,

Nec Saturnius hac oculus pater afficit aquis.

Nu quam tuta fides, eiecitum litore egentem

Excepi, & regni demens in parte locavi.

Amissem classem, socios à morte reduxi:

Heu furys incensa feror, nunc Augur Apollo.

Nunc Lycia sorte, Nunc & Ioue missus ab

ipso

Interpres Diuū fert horrida iussa per horas,

Scilicet is iuperis labor est, ea cura quietos

Sollicitat.

Mox sequitur comminatio.

I, sequere Italiam ventis, pete regna per undas

Spero equidem medius (si quid pia numina

possunt)

Supplicia hausurum scopulis.

Nec minus pathetica est exprobratio illa A-
tiadæ à Thefeo desertæ apud Catullum.

Siccine me patrijs abuectarum perfide ab oris,

Perfide deserto liquisti in litore Thefeu?

Siccine discidens neglecto numine Diuum,

Immemor ab deuota domum periuria portas?

Nullane res potuisti crudelis flectere mentis

Consilium?

Deinde,

At non hac quondam nobis promissa dedisti?

Non hoc misera sperare iubebas,

Sed cornubia lata, sed optatos Hymenaios,

Qua cuncta aerij discerpunt irrita venti.

Mox succedit aperta exprobratio.

Certe ego te in medio versantem turbine lethi

Eripui, & potius germanum amittere creui.

Quam tibi fallaci supremo in tempore des-

sem.

Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusq;

Præda, nec iniecta tumulabor mortua terrâ.

Hinc aditus ad aculeatas inuectiuas, que-
rimonias, & execrationes,

Quanam te genui sola sub rupe leana?

Quod mare conceptum spumantibus expuit

undis?

Qua Syris? qua Scylla vorax? qua vassa
Charybdis?

Talia qui reddis pro dulci premia vitâ.

Ad summum in petiurum caput cuocan-
tur vltices furia.

Quare facta virum multantes vindice por-
na

Eumenides, &c.

Certè magni spiritus hauriuntur à poe-
tis, & sunt ipsi præclari eloquentiæ artifi-
ces. Fac enim ista verbis, & numeris orato-
rijs decurrant, quæ grauior institui potest ex-
probratio. Habes & præclarum eius ora-
tionis exemplum in epist. Ciceronis ad O-
ctauium, à nobili aliquo declamatore non
imperitè conscripta. Ista enim satis acriter
vellicant.

Quæ tibi non antequam postulares, ma-
iora quàm velles, plura quàm sperares, deru-
lit Senatus: dedit falces, vt cum auctoritate
defensorem haberet, non vt imperio se ad-
uersum armaret. Appellauit Imperatorem
hostium exercitu pulso, tribuens honorem,
non vt sua cæde cæsus ille fugiens exercitus
te nominaret Imperatorem. Decreuit in foro
statuam, locum in Senatu, summum ho-
norem ante tempus. Si quid aliud est, quod
dari possit, addat. Quid aliud est maius, quod
velis sumere? sin autem supra ætatem, supra
consuetudinem, supra etiam mortalitatem
tuam tibi sunt omnia turbata. Cur aut ingra-
tus crudeliter, aut immemor beneficii sui
secleratè circumferbis Senatam? quo te mi-
simus? à quibus reuerteris? contra quos arma-
uimus? quibus arma cogitas inferre? &c.

Poeta mag-
nos spiri-
tus eloquen-
tia suggu-
runt.

De Deprecatione.

CAPVT XXXVIII.

Deprecatio est incommodi alicuius, vt à Deprecatio
missionis bonorum, ignominia, suppli-
cij denique, & mortis, per supplicatio-
nē auersio, quæ ipsidem pertexitur locis, quos
in sedandis iræ commotionibus antea nota-
uimus. Hæc pars in perorationibus maximè
dominari solet, & vehementes plerumque
fortitur emissiones. Si coniectus non est re-
us, precatur, vt sit innocentia, contra cal-
umnia peruersitatem, & atrocem iudicij

Mmm 2 pla-